

De profilering van de biologische landbouw richt zich maar beperkt op dat wat de consument juist belangrijk vindt. Het klantgerichte denken ontbreekt. Voor een verdere ontwikkeling van de biologische teelt is dus meer aandacht voor productkwaliteit nodig. Om deze reden heeft het Louis Bolk Instituut (LBI) enige tijd geleden het initiatief genomen om de kwaliteit van de biologische producten te inventariseren en te onderzoeken of bepaalde teeltmaatregelen de oorzaak zijn van eventueel minder goede producten. Aan de ministeries van LNV en VWS is gevraagd om in het kader van de stimulering van de biologische teelt dit onderzoek mede te financieren. De vraag doet zich dan voor wat we onder kwaliteit moeten verstaan. Om deze vraag te beantwoorden heeft het ministerie van VWS in het kader van genoemde onderzoeksplannen aan TNO Voeding te Zeist de opdracht gegeven een advies op te stellen over deze vraag. De resultaten zijn recentelijk beschikbaar gekomen.

Visie TNO

De werkwijze van TNO Voeding was de volgende: eerst werd gekeken naar wat de Nederlander gemiddeld eet en wat de samenstelling daarvan is. Vervolgens werd onderzocht hoeveel schadelijke stoffen er maximaal opgenomen mogen worden en hoeveel nuttige minimaal. Door deze vergelijking kom men op het in tabel 1 weergegeven resultaat. Op het eerste gezicht lijkt het zo dat de wenselijke en werkelijke opname niet zo sterk uiteen-

In brede kring heerst het besef dat omschakelen naar de biologische teelt van belang is. Deze vorm van landbouw is immers milieuvriendelijker. Veel activiteiten richten zich op een optimalisatie van de milieuvriendelijkheid van biologische teelt. Verder wordt de consument gestimuleerd om Eko-producten te kopen. De consument echter let helemaal niet zo sterk op de milieu-aspecten van het product, zo blijkt uit onderzoeken. Voor hem zijn gezondheidsaspecten en smaak doorslaggevend. Ook de biologische sector moet zich daarom meer op de productkwaliteit richten.

Tabel 1.
Huidige en wenselijke opname van belangrijke voedselbestanddelen van personen tussen de 22 en 50 jaar.

voedselbestanddeel	werkelijke opname (voedselconsumptiepeiling 1992)	wenselijke opname
voedingsvezel	16	22 g/dag
vitamine C	70	70 mg/dag
foliumzuur	minder dan 250	250 ug/dag
vitamine A (r.e.)	740	900 ug/dag
ijzer	12,6	12 mg/dag
nitraat	100	minder dan 100 mg/dag

Meer aandacht productkwaliteit

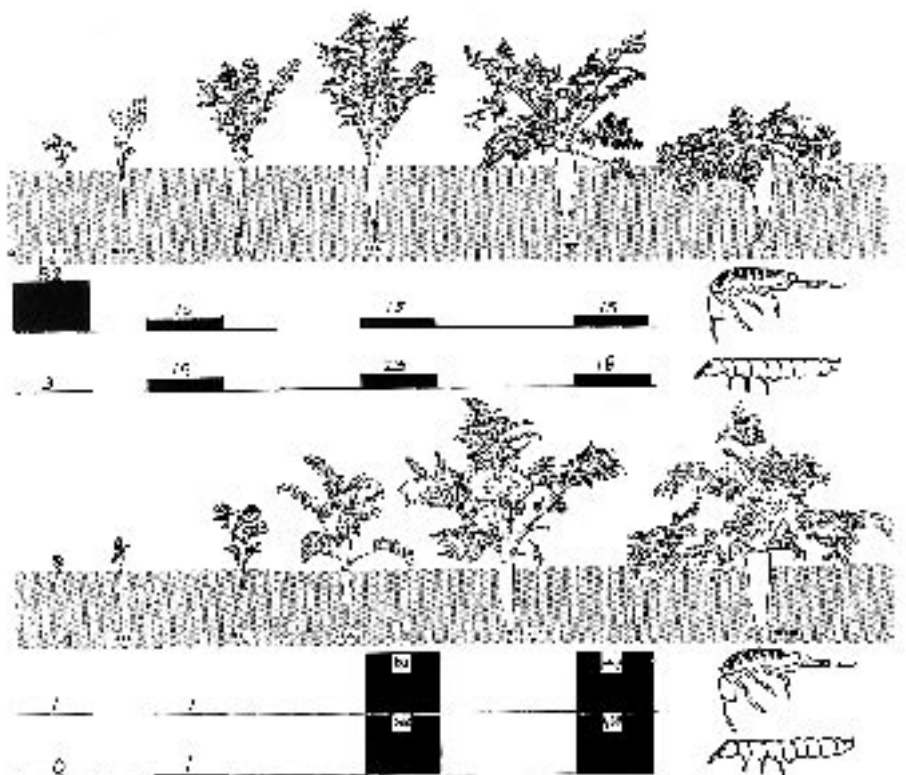
Visies op voedings

lopen. Besef moet worden dat het om gemiddelden gaat en als de wenselijke en gemiddelde opname overeenkomen, krijgen grote groepen van de bevolking toch te weinig binnen. Het gaat om een te geringe opname van ijzer, vitamine A, vitamine C, foliumzuur en voedingsvezel en een te hoge opname van nitraat. De huidige nitraatnormen van groenten worden door voedingsdeskundigen algemeen als veel te hoog beoordeeld. Wanneer biologische producten wat betreft de genoemde stoffen gunstiger scores, dan zijn ze ook werkelijk gezonder dan de gangbare.

Gewasontwikkeling en springstaartpopulatie bij winterpeen. (Figuur Louis Bolk Instituut)

Boven: een goed afrijpend gewas met in de voorzomer veel stikstofvrijmakende springstaarten en in de nazomer ook humusopbouwende.

Onder: een te sterk doorgroeiend gewas met een peen met weinig smaak en veel nitraat. In de voorzomer een geringe en in de nazomer een extreme springstaartpopulatie.

Biologische visie

We kunnen ons afvragen of de bovengenoemde visie op voedingskwaliteit, die de overheid eveneens hanteert, ook binnen de biologische landbouw wordt aangehouden. Dit is duidelijk niet altijd het geval. Binnen de biologische landbouw klinken regelmatig geluiden als 'natuurlijk is gezond', 'een plant met een normale gewasontwikkeling en goede afrijping is gezond' of 'eet geen planten die zelf weinig weerstand tegen ziekten hebben'. Op het LBI is de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar de relatie tussen gewasontwikkeling en voedingskwaliteit. Dit gegeven wordt ondersteund door het feit dat er duidelijke aanwijzingen zijn dat biologisch voedsel bij muis en rat in vergelijking met gangbaar geteeld voedsel de vruchtbaarheid bevordert. Vorig jaar verscheen een publicatie in het medisch tijdschrift The Lancet waaruit bleek dat dit ook bij mensen het geval kan zijn. Op het eerste gezicht lijken de gangbare en de biologische benadering van voedingskwaliteit nogal verschillend. Wanneer

voor nodig

kwaliteit niet tegenstrijdig

we beseffen dat bij het afrijpen van gewassen het nitraat-gehalte omlaag gaat en de gehalten van veel vitamines omhoog gaan, dan blijken de verschillende visies toch veel overlap te vertonen, hoewel de uitgangspunten geheel verschillend zijn.

Productkwaliteit of milieu

Gezien de houding van de consument moet de productkwaliteit meer aandacht krijgen. De vraag is of milieu en ook bodemvruchtbaarheid dan in de knel komen. Wanneer dat niet zo is en ze samen kunnen gaan, zijn we een heel fraaie samenhang op het spoor. De volgende voorbeelden geven aan dat ze inderdaad samen kunnen gaan.

- Veel nitraat in de bodem aan het eind van het seizoen geeft veel nitraat in het product en een grote kans op veel uitspoeling in de winter. Milieu en productkwaliteit zijn in zo'n situatie gekoppeld.
- Op het LBI is in de jaren tachtig jaren onderzoek gedaan naar de relatie tussen bodem-

De boerenmarkt in Den Bosch. De consument laat zich vooral leiden door gezondheids- en kwaliteitsaspecten. (Foto Hans Dijkstra)

leven en productkwaliteit (zie afbeelding). In de grond zijn er kleine bodemorganismen die springstaarten heten. Ze zijn maximaal 1 mm lang. Er zijn insectenachtige springstaarten die vooral voedingsstoffen vrijmaken uit organische stof en meer wormachtige springstaarten die voedingsstoffen binden en humus vormen. De eerste groep is in het voorjaar nodig, de tweede in de nazomer en de herfst. Bij de bovenste wortel met een goede afrijping en goede producteigenschappen (onder andere wat betreft smaak, suiker en nitraat) is er zo'n situatie. Deze wortel was van een bedrijf dat al langer biologisch teelde. Bij een andere situatie met een korte biologische geschiedenis en op een vrij rijke grond is er tot laat in het seizoen

een veel te sterke loofontwikkeling en slechte producteigenschappen, samengaand met een explosie aan springstaarten, ook van stikstof-vrijmakende. Productkwaliteit, bodemvruchtbaarheid en zeer waarschijnlijk ook milieu gaan hier samen.

Visies niet strijdig.

De biologische landbouw moet veel meer aandacht aan productkwaliteit besteden. De verschillende visies op voedingskwaliteit zijn niet of maar beperkt strijdig. Hier ligt geen groot probleem. Ook kan een meer op voedingskwaliteit gerichte landbouw emissiearm en dus beter voor het milieu zijn.